

Dorota Katarzyna Holajda
Akademia im. Jana Długosza, Częstochowa

Wykorzystanie Internetu w kształceniu polonistycznym

XXI wiek jest bez wątpienia okresem rozwoju nowoczesnych technologii, które stały się nieodłącznym elementem codziennego życia. Internet stał się dostępny dla wielu gospodarstw domowych, nie sposób wyobrazić sobie bez niego pracy w biurze, zakładzie pracy ani w szkole. Coraz młodsze dzieci korzystają z niego jako z podstawowego źródła informacji. Nie mogą więc pozostać wobec niego obojętni nauczyciele, w tym także ci uczący języka polskiego. Informatyzacja oświaty otwiera przed nimi wiele możliwości nowoczesnego nauczania i zdobywania informacji. Zwrócili na to uwagę także autorzy reformy oświaty. W zapisach *Podstawy programowej* pojawia się stwierdzenie, że jedną z najważniejszych umiejętności zdobywanych przez uczniów, już na etapie szkoły podstawowej, powinna być „umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym także do wyszukiwania i korzystania z informacji”¹. W myśl tego dokumentu:

„ważnym zadaniem szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym. Nauczyciele powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, na zajęciach z różnych przedmiotów”².

Jako źródła informacji zarówno merytorycznych, jak i metodycznych mogą służyć nauczycielom i uczniom, między innymi: e-biblioteki, e-czasopisma, portale edukacyjne i portale poświęcone grom edukacyjnym.

E-biblioteki

W ostatniej dekadzie XX wieku zaczęły masowo powstawać biblioteki wirtualno-digitalne. Według Urszuli Ganakowskiej i Mirosławy Różyckiej będą one

„rozszerzać swoje pole aż do momentu, gdy cała zapisana wiedza ludzka ulegnie digitalizacji; innymi słowy, aż do momentu, gdy będziemy mogli dojrzeć na ekranie swojego laptopa dosłownie wszystko, co jest możliwe do obejrzenia”³.

¹ *Podstawa Programowa z komentarzami. Tom 2. Język polski w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum*, Warszawa 2009, s. 12.

² Tamże.

³ <http://skryba.inib.uj.edu.pl/wydawnictwa/e05/gankowskarozycka-n.pdf> (dostęp 19.12.2011).

E-biblioteki najbardziej przydatne w kształceniu polonistycznym to:

„Polska Biblioteka Internetowa (PBI)”⁴ - ma być w zamierzeniu twórców „jednym z filarów Programu Powszechnej Edukacji Informatycznej, który zakłada zwiększanie kreatywności uczniów oraz mobilizację do samokształcenia i samodzielnego korzystania ze źródeł we wszystkich grupach wiekowych”⁵. Zawiera: klasykę literatury polskiej, podręczniki akademickie oraz publikacje naukowe, dokumenty archiwalne, publikacje przeznaczone dla osób niewidomych, archiwalia nieliterackie – rękopisy muzyczne oraz pozycje kartograficzne, dzieła malarstwa, grafiki oraz fotografii. Obecnie (wrzesień 2010) liczy ona 32069 pozycji.

„Skarby Dziedzictwa Narodowego” - celem serwisu jest udostępnienie najcenniejszych zasobów polskich archiwów, bibliotek i muzeów. Nauczyciel może tam odnaleźć przydatne w pracy lekcyjnej i pozalekcyjnej (np. kółka polonistycznego) starodruki, pieczęcie, ryciny, mapy, fotografie i obrazy z różnych epok historycznych⁶.

„Biblioteka Cyfrowa Ośrodka Rozwoju Edukacji” działa od 2006 roku. Jej celem jest udostępnianie nauczycielom i pedagogom pozycji z zakresu metodyki, pedagogiki, psychologii i prawa oświatowego. Polonista może zapoznać się tam m.in. z następującymi pozycjami: M. Taraszkiewicz, *Jak uczyć lepiej? czyli refleksyjny praktyk w działaniu*, *Retoryka – praktyka, czyli kilka uwag na temat uczenia sztuki przemawiania (w szkole ponadgimnazjalnej)*, *Projekt edukacyjny w gimnazjum wobec nowej podstawy kształcenia ogólnego z języka polskiego*, *Książki warte czytania dzieciom*⁷.

„Pedagogiczna Biblioteka Cyfrowa” oferuje materiały dotyczące pedagogiki i nauk jej pokrewnych. Polonista znajdzie tu monografie, podręczniki, druki XIX- i XX-wieczne, publikacje Wydawnictwa Naukowego UP, materiały konferencyjne. Wśród nich takie pozycje jak *Podręcznik jako narzędzie kształcenia polonistycznego w gimnazjum* czy *Kłopotliwy problem – badanie polonistycznych osiągnięć uczniów*⁸.

„Wirtualna Biblioteka Literatury Polskiej” działa w ramach projektu UNESCO *Biblioteka Wirtualna Klasycznych Tekstów Literatury Świata*. Gromadzi utwory literatury polskiej wolne od praw autorskich w dniu 1 września 1999 roku. Dziełom towarzyszą materiały ilustracyjne, takie jak: portret pisarza, reprodukcja pierwodruku, nota biograficzna oraz szczegółowy opis bibliograficzny⁹.

„Wirtualna historia książki i bibliotek” to „wortal (...) poświęcony (...) dziejom książki, bibliotek, pisma, opraw i zdobnictwa – słowem, wszystkim tym zjawiskom, które kształtowały i kształtują nadal postać książki. Zasięg chronologiczny został rozszerzony do XVII wieku”¹⁰.

---

4 <http://www.pbi.edu.pl/index.html> (dostęp 19.12.2011).

5 Cele Polskiej Biblioteki Internetowej, http://www.pbi.edu.pl/opbi_celepbi.html (dostęp 19.12.2011).

6 http://dziedzictwo.polska.pl/info/o_serwisie/index.htm (dostęp 19.12.2011).

7 <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra> (dostęp 19.12.2011).

8 <http://dlibra.up.krakow.pl:8080/dlibra/dlibra> (dostęp 19.12.2011).

9 <http://literat.ug.edu.pl/books.htm> (dostęp 19.12.2011).

10 <http://www.wsp.krakow.pl/whk/> (dostęp 19.12.2011).

„Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa” – polonista znajdzie tu m.in.:

- zbiór rękopisów;
- zbiór starych druków;
- zbiór rycin, grafiki, ekslibrisów, fotografii;
- wydzielony zbiór dokumentów cennych i rzadkich „rara”¹¹.

„Biblioteka internetowa. Lektury szkolne” – zarówno nauczyciel, jak i uczniowie znajdą tutaj szeroki wybór tekstów do czytania online, a także linki do stron poświęconych tej samej tematyce¹².

„Wolne lektury.pl. Szkolna biblioteka internetowa” to wortal, który oprócz tekstów lektur pogrupowanych według: autorów, motywów i tematów, rodzajów, gatunków i epok, zawiera również dział: „Materiały pomocnicze dla nauczycieli”. Polonista znajdzie tam przykładowe scenariusze lekcji (w tym także multimedialnych, np. *Motyw dance macabre występujący w tekstach kultury*), przykłady zadań do pracy grupowej (np. *Matka w literaturze. Projekt wykorzystujący zasoby biblioteki internetowej Wolne lektury*¹³), tematy wypracowań (np. *Symbolika błota. Opracuj temat, odwołując się do biblioteki internetowej Wolne lektury*¹⁴), repetytorium maturalne (jego istotą stanowi pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu maturalnym, z wykorzystaniem zasobów biblioteki internetowej „Wolne lektury” i materiałów Centralnej Komisji Egzaminacyjnej¹⁵).

„Biblioteka Internetowa >Exlibris<” to liczący (wrzesień 2010) 457 pozycji zbiór dzieł literatury polskiej i obcej. Szukanie wybranej pozycji ułatwiają zamieszczone na stronie indeksy: autorów, tytułów, lektur¹⁶.

„Port wydawniczy Literatura net.pl” – polonista znajdzie tu bogaty wybór pozycji z kanonu literatury polskiej i powszechnej. W ofercie znajduje się obecnie (wrzesień 2010) 1059 tytułów. Portal zawiera dwa odrębne katalogi: gratisowy, liczący 448 pozycji i płatny – 611. Wszystkie utwory opatrzone są krótkim komentarzem¹⁷.

„Staropolska. Tradycja–Kultura–Literatura” – to portal przeznaczony przede wszystkim dla nauczycieli języka polskiego, studentów polonistyki i uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Gromadzi on teksty piśmiennictwa staropolskiego, wybór opracowań, a także materiały dźwiękowe i ikonograficzne¹⁸.

„Cyfrowa Biblioteka Narodowa BN Polona” – udostępnia obecnie (wrzesień 2010) czytelnikom 26518 publikacji. Gromadzi: czasopisma, grafiki, rysunki, fotografie, książki, muzykalia, rękopisy, stare druki, ulotki i odezwy¹⁹.

¹¹ <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/dlibra/text?id=info-zbiory> (dostęp 19.12.2011).

¹² http://www.mojapolska.az.pl/biblioteka_online.html (dostęp 19.12.2011).

¹³ <http://www.wolnelektury.pl/katalog/motyw/matka/> (dostęp 19.12.2011).

¹⁴ <http://www.wolnelektury.pl/katalog/motyw/bloto/> (dostęp 19.12.2011).

¹⁵ <http://www.wolnelektury.pl/materialy/#repetytorium-maturalne> (dostęp 19.12.2011).

¹⁶ <http://exlibris.biblioteka.prv.pl> (dostęp 19.12.2011).

¹⁷ <http://www.literatura.net.pl> (dostęp 19.12.2011).

¹⁸ <http://www.staropolska.pl> (dostęp 19.12.2011).

¹⁹ <http://www.polona.pl/dlibra> (dostęp 19.12.2011).

Poniżej prezentowane są adresy wybranych bibliotek cyfrowych, które mogą być przydatne zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów:

- „Polska Biblioteka Internetowa” – <http://www.pbi.edu.pl>
- „Biblioteka Literatury Polskiej w Internecie” – <http://monika.univ.gda.pl/~literat>
- „Skarby Dziedzictwa Narodowego” (w serwisie polska.pl) – <http://www.polska.pl/skarby/>
- „Exlibris - Biblioteka Internetowa” – <http://exlibris.biblioteka.prv.pl/>
- „Literatura.net.pl” – <http://www.literatura.net.pl/>
- „Cyfrowa Biblioteka Narodowa >Polona<” – <http://www.polona.pl/dlibra>
- „Pedagogiczna Biblioteka Cyfrowa” – <http://www.ap.krakow.pl/dlibra/dlibra>
- „Federacja Bibliotek Cyfrowych” – <http://fbc.pionier.net.pl>
- „Bałtycka Biblioteka Cyfrowa” – <http://bibliotekacyfrowa.eu/dlibra>
- „Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa” – <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra>
- „Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa” – <http://kpbc.umk.pl/dlibra>
- „Małopolska Biblioteka Cyfrowa” – <http://mbc.malopolska.pl/dlibra>
- „Podkarpacka Biblioteka Cyfrowa” – <http://www.pbc.rzeszow.pl/dlibra>
- „Regionalia Ziemi Łódzkiej” – <http://bc.wimbp.lodz.pl/dlibra>
- „Śląska Biblioteka Cyfrowa” – <http://www.sbc.org.pl/dlibra>
- „Świętokrzyska Biblioteka Cyfrowa” – <http://sbc.wbp.kielce.pl/dlibra>
- „Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa” – <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra>
- „Zachodniopomorska Biblioteka Cyfrowa >Pomerania<” – <http://zbc.ksiaznica.szczecin.pl/dlibra>
- „Biblioteka Cyfrowa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli” – <http://bc.codn.edu.pl/dlibra>
- „Wolne Lektury.pl” – <http://www.wolnelektury.pl>
- „Wolne Podreczniki.pl” – <http://wiki.wolnepodreczniki.pl>
- „Cyfrowa Kolekcja Czasopism Polskich” – <http://www.buw.uw.edu.pl/zasoby/ckcp.htm>
- „Polonista – czas na lektury” – <http://polonista.w.interia.pl>
- „Staropolska On-Line” – <http://staropolska.gimnazjum.com.pl>
- „Portal Literacki Fabrica Librorum” – <http://fabrica.civ.pl>

Czasopisma w sieci

W Internecie znaleźć można także cyfrowe wersje tradycyjnych czasopism edukacyjnych, jak i wydawane tylko w wersji elektronicznej. Część z nich zebrana jest we wspomnianej już Cyfrowej Kolekcji Czasopism Polskich. Obejmuje ona obecnie 27 tytułów polskich wydawnictw ciągłych, które zaczęły ukazywać się w XIX i na początku XX wieku. Jest to wspólne przedsięwzięcie Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego i Biblioteki Narodowej.

Należy zauważyć, że polskie zasoby czasopism edukacyjnych w sieci są stosunkowo niewielkie. Najczęściej, jak już wspomniano, są to elektroniczne wersje czasopism drukowanych, zawierające strony z informacjami o czasopiśmie, spisy treści, dostęp do wybranych artykułów (bezpłatny) i możliwość zakupu wersji elektronicznej. Do tego typu czasopism należą:

- „Polonistyka”²⁰ – periodyk ukazujący się od 1948 roku. Według zamysłu autorów:
- nawiązuje do najlepszych tradycji oraz osiągnięć dydaktyki przedmiotu, historia pisma sięga okresu międzywojennego (pismo „Polonista”);
- pełni rolę pisma inspirującego, które zapewnia nauczycielowi utrzymanie należącego poziomu i wspomaga jego rozwój intelektualny;
- prezentuje nowoczesne metody nauczania, poświęcając wiele uwagi zagadnieniom dydaktycznym i historyczno-literackim;
- podsuwa ciekawe tematy lekcji, nowatorskie interpretacje tekstów literackich, ciekawe rozwiązania metodyczne; monograficzny charakter numerów sprawia, iż poszczególne numery czasopisma nie ulegają dezaktualizacji;
- ocenia i komentuje przebieg najważniejszych zjawisk w polskiej oświacie, np. dot. reformy strukturalnej i nowej matury;
- zajmuje się reinterpretacją, badaniem i prostowaniem problemów, które były zakłamanie w nauczaniu literatury;
- zamieszcza gotowe scenariusze lekcji, ćwiczenia oraz praktyczne wskazówki metodyczne, które ułatwiają nauczycielom pracę dydaktyczną i chronią przed popełnianiem błędów merytorycznych. Pismo otwiera swe łamy dla nauczycielskich artykułów metodycznych, sprawdzonych w praktyce – projektów lekcji, nowych interpretacji kanonu lekturowego, felietonów, recenzji publikacji adresowanych do szkoły; realizuje założenie „pismo rzetelnie nauczycielskie”;
- dostarcza materiałów do prowadzenia zajęć pozalekcyjnych, np. scenariuszy uroczystości okolicznościowych lub wskazówek do prowadzenia kółek zainteresowań;
- wspomaga szkolnych polonistów w uzyskiwaniu kolejnych stopni awansu zawodowego;
- poleca nowości wydawnicze, zamieszcza wskazówki dotyczące nowych lektur i podręczników;
- publikuje recenzje książek²¹.

Bezpłatnie dostępne są okładki czasopisma, spis treści numerów aktualnych i archiwalnych, dostęp do pojedynczych artykułów. Istnieje możliwość zakupu wersji elektronicznej.

²⁰ <http://www.edupress.pl/wydawane/polonistyka> (dostęp 19.12.2011).

²¹ Tamże.

„Polski w Praktyce”²² – dwumiesięcznik dla nauczycieli języka polskiego w szkołach podstawowych i gimnazjach. Głównym celem, jaki założyli wydawcy, jest rozbudzanie zainteresowań nauczycieli języka polskiego, pogłębianie ich wiedzy merytorycznej i metodycznej. W każdym numerze prezentowane są informacje z zakresu literatury, kultury i dydaktyki. Warunki dostępu do niego są takie same jak w przypadku *Polonistyki*.

„Animator Kultury”²³ – dwumiesięcznik dla animatorów i menedżerów kultury. Czasopismo ukazuje się na rynku od niedawna (styczeń 2011), a adresowane jest nie tylko do ludzi zajmujących się na co dzień animacją kultury, ale i do kreatywnych nauczycieli. W Internecie można z niego skorzystać na tych samych zasadach, co z poprzednich.

„Zeszyty Szkolne”²⁴ – czasopismo poświęcone aktualnym problemom polskiej szkoły, reformie edukacji, zmianom w systemie kształcenia humanistycznego. Zawiera ponadto konkretne propozycje metodyczne w formie: scenariuszy (w dziale *Bombowe lekcje*); szkiców metodyczno-interpretacyjnych (w dziale *Od stażu do dyplomu*); porad i wskazówek (w działach *Językoznawcze strony i Metodocy radzą*); zestawów ćwiczeń do pracy z tekstem (dział *Czytanie ze zrozumieniem*)²⁵. On-line w przypadku „Zeszytów Szkolnych” bezpłatnie dostępne są okładki poszczególnych numerów, spisy treści i wybrane artykuły. Dostęp do całej zawartości jest możliwy po uiszczeniu opłaty.

„Język Polski w Szkole IV–VI. Zeszyty Kieleckie”²⁶ – kwartalnik przeznaczony dla nauczycieli języka polskiego w klasach IV–VI szkoły podstawowej. W formie elektronicznej dostępne są spisy treści i wybrane artykuły (w dziale *Czytelnia*).

„Język Polski w Gimnazjum. Zeszyty Kieleckie”²⁷ – jak wskazuje tytuł, jest to kwartalnik przeznaczony dla nauczycieli języka polskiego pracujących w gimnazjum. Udostępniany jest na tych samych zasadach jak wspomniany wcześniej.

„Język Polski w Liceum. Zeszyty Kieleckie”²⁸ – kwartalnik przeznaczony dla nauczycieli polonistów pracujących w szkołach ponadgimnazjalnych. Jest to swoisty, metodyczny poradnik, źródło inspiracji twórczej, nowych interpretacji, zwłaszcza dla młodych, zdobywających nauczycielskie szlify, uwzględnia wszystkie przemiany reformatorskie w szkole²⁹. Czasopismo dostępne jest w sieci w formie spisu treści i wybranych artykułów.

„Nowa Polszczyzna”³⁰ – dwumiesięcznik adresowany do nauczycieli języka polskiego w kraju i za granicą. Propaguje najnowsze trendy humanistyczne.

---

22 <http://www.edupress.pl/wydawane/polski-w-praktyce> (dostęp 19.12.2011).

23 <http://www.edupress.pl/wydawane/animator-kultury> (dostęp 19.12.2011).

24 <http://www.stentor.pl/strony/zeszyty-szkolne-czasopismo-metodyczne> (dostęp 19.12.2011).

25 Tamże.

26 http://www.wydped.com.pl/ksiazka.php?id_ksiazka=465 (dostępność 19.12.2011).

27 http://www.wydped.com.pl/ksiazka.php?id_ksiazka=464 (dostępność 19.12.2011).

28 http://www.wydped.com.pl/ksiazka.php?id_ksiazka=460 (dostępność 19.12.2011).

29 <http://www.pedagogiczna.edu.pl/czmeto.htm> (dostępność 19.12.2011).

30 <http://republika.pl/polszczyzna/> (dostępność 19.12.2011).

„Przegląd Humanistyczny”³¹ – czasopismo o charakterze interdyscyplinarnym adresowane do nauczycieli akademickich, ale przydatne również nauczycielom pracującym w szkole ponadgimnazjalnej. On-line dostępny jest tylko spis treści.

Obok wymienionych istnieją czasopisma wydawane tylko w wersji elektronicznej. Należą do nich między innymi:

„Wychowawca”³² – miesięcznik nauczycieli i wychowawców katolickich. Czasopismo jest wydawane od 1993 roku. Zawiera artykuły o tematyce wychowawczej, oświatowej i dydaktycznej. Propaguje wartości chrześcijańskie. Na stronie internetowej wydawnictwa dostępne są także scenariusze i konspekty lekcji, w tym również języka polskiego.

„Trendy. Uczenie się w XXI wieku”³³ – internetowe czasopismo edukacyjne poruszające problemy nowoczesnej edukacji, innowacji i eksperymentów pedagogicznych, efektywnego nauczania i uczenia się, metod i form nauczania, rozpoznawania zdolności i talentów, potrzeb i trudności w nauce.

Portale edukacyjne

Najpopularniejsze portale edukacyjne, z których zasobów mogą korzystać nauczyciele uczący różnych przedmiotów, w tym języka polskiego, i na różnych etapach edukacyjnych, to:

„Interkl@sa. Polski Portal Edukacyjny”³⁴ – jeden z największych portali edukacyjnych zawierający treści edukacyjne uporządkowane według przedmiotów szkolnych, w których ramach istnieje jeszcze podział na wiadomości przeznaczone dla ucznia i dla nauczyciela. Zawiera (w odniesieniu do języka polskiego) analizy i interpretacje wierszy, zasady ortograficzne i gramatyczne, omówienia lektur, charakterystykę epok literackich, scenariusze lekcji, testy polonistyczne, porady metodyczne, podstawy programowe.

„Centrum Edukacji Obywatelskiej”³⁵ (CEO) – portal propagujący wiedzę, umiejętności i postawy stanowiące bazę do budowania społeczeństwa obywatelskiego, a także nowe metody oceniania i nauczania. Na stronie znajduje się również odnośnik do „EduTuby”³⁶, czyli otwartej biblioteki materiałów edukacyjnych. Mogą być one wykorzystywane jedynie w celach edukacyjnych.

„Edunews. Portal o nowoczesnej edukacji”³⁷ – portal przeznaczony zarówno dla nauczycieli, rodziców, jak i uczniów. Promuje on nowoczesne metody nauczania

³¹ <http://www.przegladhumanistyczny.uw.edu.pl/> (dostępność 19.12.2011).

³² <http://www.wychowawca.pl/> (dostępność 19.12.2011).

³³ <http://www.trendy.ore.edu.pl/> (dostęp 19.12.2011).

³⁴ http://www.interklasa.pl (dostęp 19.12.2011).

³⁵ <http://www.ceo.org.pl/> (dostęp 19.12.2011).

³⁶ <http://www.edutuba.pl/strona.php?p=1> (dostęp 19.12.2011).

³⁷ <http://www.edunews.pl/> (dostęp 19.12.2011).

i uczenia się oraz wspiera przemiany zachodzące w polskim systemie edukacyjnym. Propaguje wykorzystanie nowych technologii.

„Internetowe Centrum Informacji Edukacyjnej”³⁸ – zawiera informacje przeznaczone dla dyrektorów, nauczycieli, rodziców i studentów.

„Język-polski.pl”³⁹ – portal przeznaczony dla nauczycieli polonistów i uczniów. Zawiera działy: *Aktywności* (forum, konkursy), *Umiejętności* (analizuj, pisz, mów, czytaj), *Wiedza* (lektury, epoki, pisarze), *Egzaminy* (matura, test gimnazjalny). Na stronie znajduje się odnośnik do serwisu dla nauczycieli języka polskiego⁴⁰, gdzie znajdują się konspekty, scenariusze lekcji, scenariusze akademii, metody nauczania, jak uczyć – cenne rady i ćwiczenia, programy nauczania i podręczniki.

„Literka.pl”⁴¹ to portal edukacyjny skierowany do nauczycieli. Zawiera informacje dotyczące stopni awansu zawodowego, publikacje dydaktyczne. Istnieje także możliwość zadawania pytań ekspertom.

„Polski Portal Edukacyjny”⁴² – jest przeznaczony dla pracowników oświaty oraz dla uczniów i studentów.

„Profesor.pl”⁴³ – serwis edukacyjny skierowany do uczniów i nauczycieli. Zawiera artykuły metodyczne, konspekty, plany pracy, prezentacje, programy edukacyjne, sprawozdania i testy.

„Serwis Humanistyczny Hamlet”⁴⁴ – zawiera działy:

Uczeń	Nauczyciel
↓	↓
Wstęp	Wstęp
↓	↓
Interpretacje	Matura
↓	↓
Przykłady	Bibliografia
↓	↓
Niezbędnik	Testy
↓	↓
Olimpiada	Konspekty
↓	↓
Matura	Metodyka
↓	↓
Porady	Dokumenty

---

³⁸ <http://www.edu.com.pl/> (dostęp 19.12.2011).

³⁹ <http://język-polski.pl/> (dostęp 19.12.2011).

⁴⁰ <http://nauczyciel.język-polski.pl> (dostęp 19.12.2011).

⁴¹ <http://literka.pl> (dostęp 19.12.2011).

⁴² <http://edu.info.pl> (dostęp 19.12.2011).

⁴³ <http://profesor.pl> (dostęp 19.12.2011).

⁴⁴ <http://hamlet.pro.e-mouse.pl> (dostęp 19.12.2011).

Gry edukacyjne w Internecie

Najpopularniejszą stroną z grami edukacyjnymi jest www.edugames.pl. Znaleźć tam można gry: matematyczne, geograficzne, historyczne, przyrodnicze, językowe (angielski, niemiecki), fizyczne, chemiczne, informatyczne i – oczywiście – polonistyczne. Tych ostatnich jest dwadzieścia. Grać można w nie on-line po uprzednim zarejestrowaniu się i zalogowaniu. Wśród gier polonistycznych można wymienić gry typu: „Edu-Wąż” (np. *Bohaterowie literacy*), quizy (*Lektury szkolne, quizeria j. polski*), ortograficzne (np. *inwazja u – ó, inwazja ch – h*). Obok gier pojawia się informacja o stopniu trudności (trudne, średnie, łatwe), liczby zagrań i wygranych. Na stronie znajduje się także dział *Klik uczy*, przeznaczony dla młodszych uczniów. Znaleźć tam można również gry polonistyczne, np. *Maszyna ortograficzna, Krzyżówki*.

- ww.zyrafa.pl – strona z grami przeznaczonymi dla młodszych uczniów, choć i starsi mający problem z ortografią znajdą tu coś dla siebie. Gry polonistyczne są reprezentowane przez *Ortograficzne zmagania, Walkę z bykami* (zadaniem grającego jest wskazanie błędnej formy wyrazu), *Pisanie* (polega na podpisywaniu rysunków), *Uratuj króliczka* (grający ma odgadnąć litery, z których składa się wyraz). W dziale *Quizów* dzieci mogą sprawdzić swoją znajomość lektur szkolnych, a wśród nich: *Akademii Pana Kleksa, Pinokia*, wierszy Jana Brzechwy i Juliana Tuwima, czy wreszcie Harry'ego Pottera. Podobną szansę dają im zamieszczone na stronie krzyżówki.

- <http://www.dyktanda.net/gry-edukacyjne.php> – strona poświęcona edukacyjnym grom ortograficznym. Przeznaczone są one dla uczniów klas 1–3 i 4–6 szkoły podstawowej. Należą do nich: zgadywanki (*Strony świata, Miasta w Polsce, Zwierzęta w zoo, Ptaki w Polsce, W kawiarni, W biurze, W tornistrze, Imiona, Zawody, Zwierzęta w lesie*) i dyktanda zgrupowane według trudności ortograficznych (rz – ż, u – ó, ch – h). Łącznie na stronie znajduje się czterdzieści tekstów dyktand przeznaczonych dla uczniów klas 1–3 i dwadzieścia pięć dla uczniów klas 4–6. Uczniowie korzystający z tej strony mogą także wypełniać testy ortograficzne. Sami autorzy strony tak o nich piszą:

„W dziale *Testy* zamieściliśmy testy ortograficzne przeznaczone dla uczniów szkół podstawowych. W pierwszym zadaniu należy wskazać prawidłową literkę występującą w wyrazie. Ten test nazwa-
liśmy *Słówka*. Zastosowaliśmy podział na zakres ćwiczeń i tematykę”⁴⁵.

Wyniki badań ankietowych autorki⁴⁶

Nauczyciele

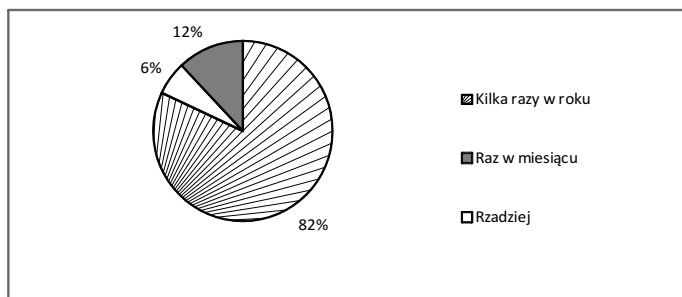
Badaniem, którego celem było sprawdzenie, jak Internet jest wykorzystywany w praktyce szkolnej, zostało objętych 44 nauczycieli języka polskiego (z czego 26

⁴⁵ <http://www.dyktanda.net/gry-edukacyjne.php>.

⁴⁶ Badania własne, przeprowadzone w maju i czerwcu 2011 roku w wybranych szkołach podstawowych i gimnazjach z terenu województw śląskiego i łódzkiego.

uczących w szkole podstawowej i 18 w gimnazjum) z województw śląskiego i łódzkiego. Wszyscy posiadali stopień co najmniej nauczyciela mianowanego. Wszyscy biorący udział w badaniu zadeklarowali posiadanie w domu dostępu do Internetu. Podobnie odpowiedzieli na pytanie dotyczące możliwości korzystania z Internetu w szkole. W każdej ze szkół, w której pracowali ankietowani, znajduje się co najmniej jedna pracownia komputerowa. W czterech placówkach komputer z dostępem do Internetu jest dostępny w pracowni polonistycznej. Większa rozbieżność pojawiła się w odniesieniu do pytania dotyczącego odbywania lekcji języka polskiego z wykorzystaniem komputerów. W wypadku nauczycieli uczących w szkole podstawowej większość, bo aż 82% odpowiedziało, że odbywają się one kilka razy w roku, 6%, że raz w miesiącu, a 12% – rzadziej. Zależność procentową ilustruje wykres 1.

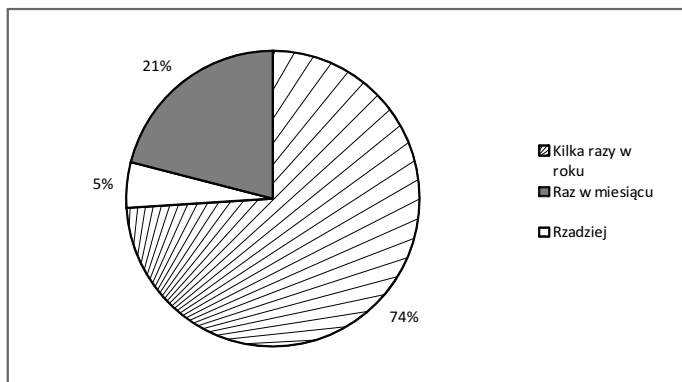
Wykres 1. Wykorzystanie komputera przez nauczycieli polonistów pracujących w szkołach podstawowych

źródło: badania własne

Analogicznie nauczyciele pracujący w gimnazjum odpowiedzieli: 74% – kilka razy w roku, 5% – raz w miesiącu, 21% – rzadziej (wykres 2)

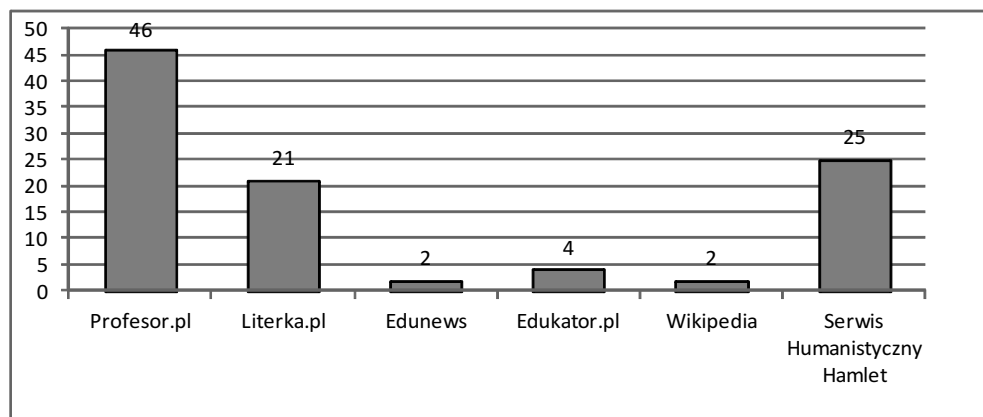
Wykres 2. Wykorzystanie komputera przez nauczycieli polonistów pracujących w gimnazjach

źródło: badania własne

Na pytanie o korzystanie z portali internetowych w trakcie przygotowywania się do zajęć nauczyciele uczący w szkołach podstawowych odpowiedzieli twierdząco w 89%. Najczęściej wymieniali następujące portale: „Profesor.pl”, „Literka.pl”, „Edu-news”. Kilka osób jako źródło informacji wskazało „Wikipedię”. Nauczyciele deklaruwali również przynależność do internetowych klubów działających na portalach wydawnictw. W przypadku nauczycieli pracujących w gimnazjach 90% udzieliło twierdzącej odpowiedzi. Najczęściej wymieniane przez nich portale prezentuje wykres 3.

Wykres 3. Portale internetowe najczęściej odwiedzane przez nauczycieli

źródło: badania własne

Nauczyciele pracujący zarówno w szkole podstawowej, jak i w gimnazjum deklaruwali, że najczęściej korzystają z zamieszczonych na portalach internetowych zadań, ćwiczeń i testów – 68%, z gotowych konspektów – 9%, z tekstów i życiorysów pisarzy i poetów – 11%.

Badani w 96% (szkoła podstawowa) i 84% (gimnazjum) stwierdzili, że dzięki wykorzystaniu informacji zamieszczonych w Internecie ich lekcje są bardziej atrakcyjne dla uczniów. 98% uczących w szkole podstawowej i 97% uczących w gimnazjum stwierdziło, że dzięki możliwości skorzystania z Internetu łatwiej jest im przygotować się do lekcji.

W odpowiedzi na pytanie, w jakiej formie wykorzystują Internet na lekcjach języka polskiego, ankietowani odpowiedzieli następująco:

a) nauczyciele uczący w szkole podstawowej:

- prezentacja multimedialna – 46%,
- ćwiczenia i zabawy ortograficzne – 23%,
- projektowanie dramowe – 4%,
- wyszukiwanie informacji – 27%;

b) nauczyciele pracujący w gimnazjum:

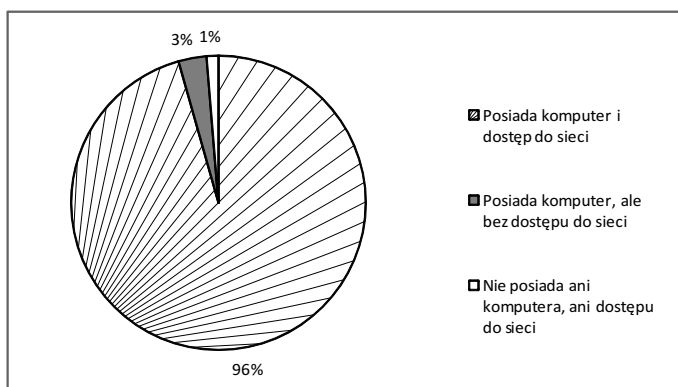
- prezentacje multimedialne – 39%,
- redagowanie tekstów – 21%,
- projektowanie dramowe – 9%,
- wyszukiwanie informacji – 31%.

Ostatnie pytanie dotyczyło korzystania z Internetu przez uczniów przy przygotowywaniu się do lekcji. 45% ankietowanych uczących w szkole podstawowej odpowiedziało, że zniechęca uczniów do samodzielnej pracy i jest mu przeciwnych, 35% dopuszcza korzystanie z Internetu w pewnych, określonych warunkach. Jako przykład podawali wyszukiwanie informacji biograficznych, dostęp do trudno osiągalnych tekstów.

Uczniowie

Badaniami zostało objętych 320 uczniów z gimnazjów na terenie województwa śląskiego i łódzkiego. Byli oni uczniami klasy trzeciej. Wśród ankietowanych było 193 chłopców i 127 dziewcząt. Na pytanie dotyczące posiadania w domu komputera i dostępu do Internetu 306 uczniów (96%) odpowiedziało „tak”, w przypadku pozostałych 14 osób – 10 (3%) miało w domu komputer, ale bez dostępu do sieci, a 4 osoby (1%) zadeklarowały zarówno brak jednego, jak i drugiego (wykres 4).

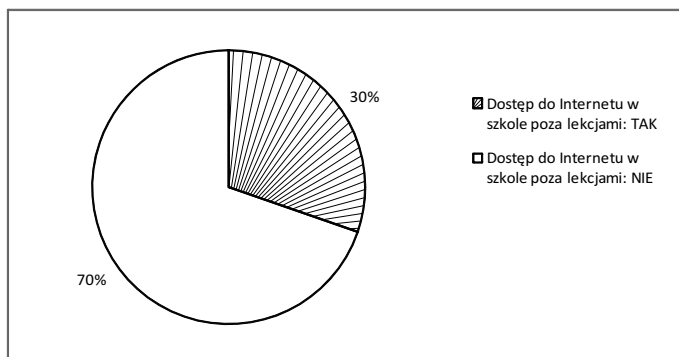
Wykres 4. Dostęp do Internetu wśród uczniów

źródło: badania własne

W odniesieniu do pytania dotyczącego istnienia w szkole pracowni komputerowych z dostępnym łączem internetowym, wszyscy ankietowani odpowiedzieli „tak”, ale już w przypadku pytania, czy mogą z nich korzystać (po lekcjach, na przerwach) pozytywnie odpowiedziało tylko 97 uczniów (30%), 223 (70%), że nie (wykres 5).

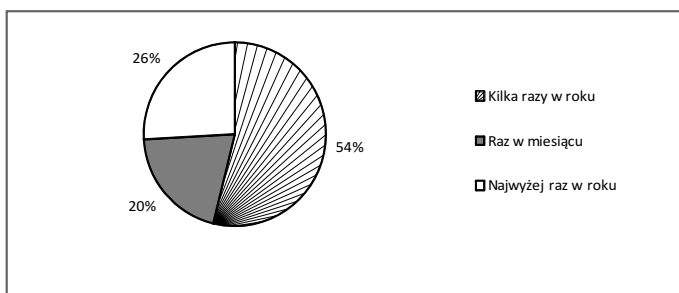
Wykres 5. Możliwość korzystania ze szkolnych pracowni komputerowych

źródło: badania własne

Na pytanie jak często lekcje języka polskiego prowadzone są z wykorzystaniem komputera, 65 ankietowanych odpowiedziało, że raz w miesiącu (20%), 172 – kilka razy w roku (54%), 83 – najwyżej raz w roku (26%) – wykres 6.

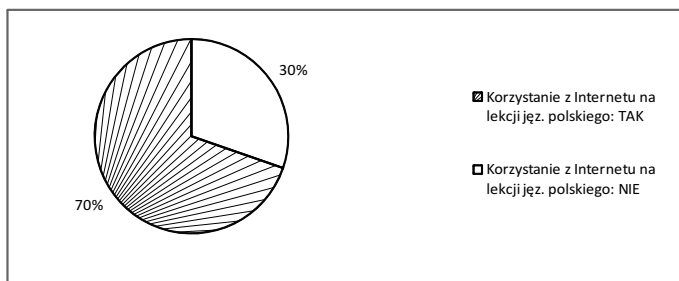
Wykres 6. Prowadzenie lekcji języka polskiego z wykorzystaniem komputera

źródło: badania własne

Na pytanie, czy korzystają na lekcjach języka polskiego z Internetu, tylko 97 (30%) osób odpowiedziało twierdząco (wykres 7).

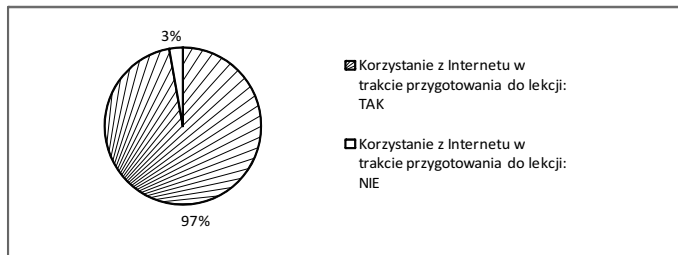
Wykres 7: Prowadzenie lekcji języka polskiego z wykorzystaniem Internetu

źródło: badania własne

Jeśli chodzi o korzystanie z Internetu w trakcie przygotowywania się do lekcji, 311 uczniów (98%) odpowiedziało „tak”, 9 (3%) – „nie” (wykres 8).

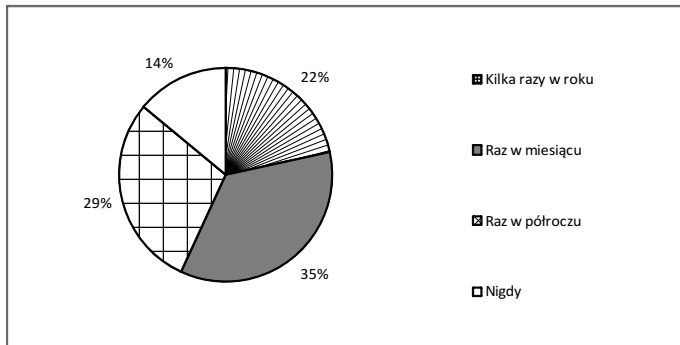
Wykres 8. Wykorzystanie Internetu w pracy domowej

źródło: badania własne

W przypadku pytania, jak często nauczyciele języka polskiego proszą cię o wyszukanie w ramach pracy domowej informacji w sieci, 113 (35%) osób odpowiedziało, że średnio raz w miesiącu, 69 (22%), że kilka razy w roku, 93 (29%), że raz w półroczu i 45 (14%), że nigdy (wykres 9).

Wykres 9. Wykorzystanie Internetu z polecenia nauczycieli

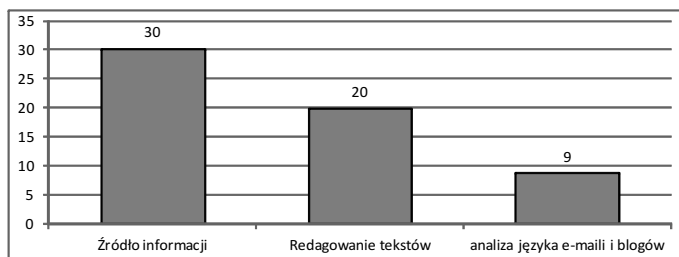
źródło: badania własne

Spośród tych, którzy dali odpowiedź, że nauczyciele proszą ich o skorzystanie z Internetu, 100% odpowiedziało, że najczęściej mieli wyszukiwać informacje biograficzne, w przypadku 116 uczniów (42,2%) także objaśnić terminy językowe lub teoretycznoliterackie.

Na pytanie, w jakiej formie wykorzystują Internet na lekcjach języka polskiego, uczniowie udzielali następujących odpowiedzi (patrz wykres 10):

- jako źródło informacji – 97 osób (30%),
- redagowanie tekstu – 64 osoby (20%),
- analiza języka e-maili i blogów – 28 osoby (9%).

Wykres 10: Formy wykorzystania Internetu na lekcjach języka polskiego

źródło: badania własne

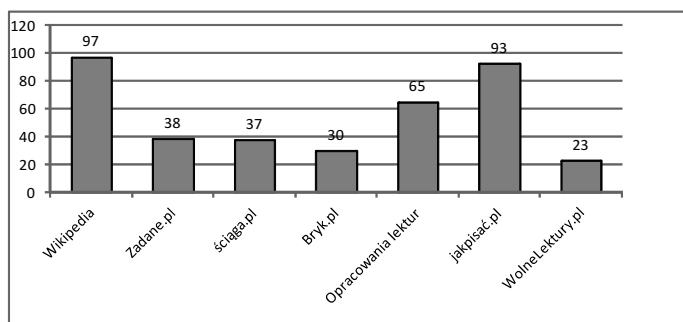
Jeśli chodzi o wykorzystanie zasobów sieci w przygotowywaniu się do lekcji, uczniowie wskazywali na:

- wyszukiwanie informacji – 311 osób (97%),
- redagowanie tekstu (korekta językowa, interpunkcja) – 116 osób (36%),
- korzystanie z opracowań lektur – 296 osób (93%),
- korzystanie ze wzorów gotowych wypowiedzi pisemnych – 173 osoby (54%),
- szukanie trudno dostępnych lektur – 264 osoby (83%).

Wśród stron internetowych, z których korzystają najczęściej, uczniowie wymienili (wykres 11):

- „Wikipedię” (<http://pl.wikipedia.org/>) – 311 osób (97%),
- „Zadane.pl” (<http://zadane.pl/>) – 123 osoby (38%),
- „Ściąga.pl” (<http://www.sciaga.pl/>) – 120 osób (37%),
- „bryk.pl” (<http://www.bryk.pl/>) – 96 osób (30%),
- „Opracowania i streszczenia lektur” (<http://opracowaniastreszczenialektur.blog.onet.pl/>) – 207 osób (65%),
- „jakpisać.pl” (<http://jakpisac.pl/>) – 296 osób (93%),
- „WolneLektury.pl” (<http://www.wolnelektury.pl/>) – 73 osoby (23%).

Wykres 11. Strony najczęściej odwiedzane przez uczniów

źródło: badania własne

W odpowiedzi na pytanie, czy traktują strony, z których korzystają przy odrabianiu pracy domowej, jako rzetelne, 263 osoby (73,8%) odpowiedziały, że tak, 78 osób (24,4%), że nie do końca (starają się sprawdzać podawane tam informacje lub poprawić samodzielnie tekst, np. charakterystyki bohatera literackiego, na podstawie książki).

Wnioski

Jak wynika z przeprowadzonych badań, zarówno nauczyciele języka polskiego, jak i gimnazjaliści chętnie korzystają z Internetu w trakcie przygotowywania się do zajęć, nieco gorzej jest z wykorzystaniem tego medium na lekcjach.

W polskich szkołach (zarówno podstawowych, jak i gimnazjalnych) nadal bardzo rzadko na lekcjach języka polskiego wykorzystywany jest komputer, a jeszcze rzadziej Internet, choć Podstawa programowa do gimnazjum wskazuje go jako źródło informacji. Do najważniejszych „umiejętności na tym etapie nauczania zalicza ona umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi oraz umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji”⁴⁷. Zaleca ona także, aby uczeń na III etapie edukacyjnym potrafił dokonać starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, przestrzegając

„zasad etyki mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych, m.in. konsekwencje stosowania form charakterystycznych dla elektronicznych środków przekazywania informacji, takich jak: SMS, e-mail, czat, blog (miał świadomość niebezpieczeństwa oszustwa i manipulacji powodowanych anonimowością uczestników komunikacji w Sieci łatwego obrażania obcych, ośmieszania i zawstydzania innych wskutek rozpowszechniania obrazów przedstawiających ich w sytuacjach kłopotliwych) [i] świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzystał (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z Internetu”⁴⁸.

Obawą może także napawać fakt bezkrytycznego korzystania przez młodzież z zasobów internetowych. Ankietowani, dla potrzeb tej pracy, korzystali przede wszystkim z gotowych wzorów prac pisemnych, bez sprawdzania stopnia ich wiarygodności.

Jak wynika z przedstawionych informacji, Internet oferuje zarówno nauczycielom uczącym języka polskiego, jak i uczniom dostęp do szerokiego spektrum informacji. Ci pierwsi mogą korzystać z e-czasopism branżowych, choć większość z nich jest udostępniana po uiszczeniu określonej kwoty. Mają również nieograniczony dostęp do informacji metodycznych i sami mogą je zamieszczać w sieci. Na stronach portali internetowych znajdują się gotowe wzory konspektów, dyktand i różnych tekstów.

Uczniowie również mogą korzystać – i chętnie to robią (choć nie zawsze we właściwy sposób) – z nieprzebranej ilości informacji, jakie oferują im sieć.

---

⁴⁷ http://www.wszpwn.pl/pub/Reforma_programowa/Podstawa_programowa/pdst_prog_jezyk_polski.pdf (dostęp 19.12.2011).

⁴⁸ Tamże.

The use of the Internet in the teaching of Polish

Summary

The paper discusses various issues of the application of the Internet in classroom teaching of Polish. A brief description of selected websites that can be useful for both the teachers and the students has been offered. The paper also presents the results of the survey conducted among the students and the teachers from elementary schools and lower secondary ('Gimnazjum') schools in the two Polish provinces: Silesia and Lodz.